

המחלקה לפוליטיקה וממשל

מרחבים פוליטיים והפוליטיקה של המרחב – קורס תשתית

4 נק"ז

ד"ר אריאל הנדל

קורס שנתי, יום שלישי, 12:00-14:00

שעות קבלה: בתיאום - arielhan@yahoo.com

המרחב אינו רק מערכת קואורדינטות ויחסים בין מקומות, אלא גם צורת ארגון של יחסים חברתיים. מזה כארבעה עשורים, ובעיקר מאז "המפנה המרחבי" במדעי החברה, נתפס המרחב ככלי מחקר מרכזי להבנת מגוון רחב של תופעות פוליטיות, מתוך הבנה שהוא לא רק משקף אי שוויון מעמדי והפרדות אתניות וגזעיות, אלא מהווה כשלעצמו כלי רב עוצמה לשליטה ולניהול של פרטים ושל אוכלוסיות. בקורס נדון במרחבים שונים – מהטריטוריה הלאומית ועד לתנועה של פרטים במרחב העירוני – ונראה כיצד הללו מעוצבים על-ידי כוח ופוליטיקה, ובאילו אופנים הם משמשים ככלים של שליטה, ריבוד והפעלת כוח, אך גם של יצירת קול ציבורי והתנגדות.

מטלות הסטודנטים וחישוב הציון:

- נוכחות מלאה ופעילה בשיעורים (20%)
- הגשת דו"חות קריאה בסמסטר א' (20%)
- הצגת רפרט בכיתה בסמסטר ב' (20%)
- עבודת בית מסכמת (40%)

תוכנית המפגשים וביבליוגרפיה:

(הרשימה כוללת קריאת חובה ורשות כאחד, הפניות מדויקות יינתנו לקראת כל שיעור)

1. מבוא: מהו מרחב? מהו הפוליטי?

Harvey, David, 2005. "Space as a Key Word", in David Harvey. *Spaces of Neoliberalization: Towards a Theory of Uneven Geographical Development*, Franz Steiner Verlag. pp.93-115.

Klauser, Francisco R., 2012. "Thinking through territoriality: introducing Claude Raffestin to Anglophone sociospatial theory". *Environment and Planning D: Society and Space*, 30(1), pp.106-120.

אופיר, עדי, 2012. "פוליטי". הנדל, אריאל ואחרים (עורכים), **קריאת המחאה: לקסיקון פוליטי**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 289-298.

2. גבולות וגאופוליטיקה

Okhonmina, S., 2010. "States Without Borders: Westphalia Territoriality under Threat". *Journal of Social Science*, 24(3), pp.177-182.

Agnew, John., 2008. "Borders on the mind: re-framing border thinking". *Ethics & Global Politics*, 1(4).

Shamir, Ronen., 2005. "Without borders? Notes on globalization as a mobility regime". *Sociological theory*, 23(2), pp.197-217.

קמפ, אדריאנה, 2003. "הגבול כפני יאנוס: מרחב ותודעה לאומית בישראל". שנהב, יהודה (עורך). **מרחב, אדמה, בית**. ירושלים ותל אביב: מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 52-83.

3. תכנון מרחבי והוויכוח על האוטופיה

Hatuka, Tali. and D'Hooghe, Alexander., 2007. "After postmodernism: readdressing the role of utopia in urban design and planning". *Places*, 19(2).

יפתחאל, אורן, 2006. "סדקים באוטופיה" על 'צדו האפל' של התכנון". **בלוק** 3, עמ' 78-90.

4. נאוליברליזם והמרחב העירוני

Harvey, David, 1973. *Social Justice and the City*. London, Edward Arnold Introduction, pp. 1-33.

הרווי, דייוויד, 2010. "הזכות לעיר". **מטעם** 21, עמ' 107-123.

מונטרסקו, דניאל, ורועי פביאן, 2003. "ג'נטריפיקציה וגלובליזציה ביפו", **תיאוריה וביקורת** 23, 141-178.

5. מפות ואלימות מרחבית

Blomely, Nicholas, 2003. "Law, Property and the Geography of Violence: The Frontier, the Survey and the Grid ". *Annals of the Association of American Geographers* 93 (1), pp. 121-141.

Neocleous, Mark, 2003. "Off the Map: On violence and Cartography". *European Journal of Social Theory* 6, pp. 409-425.

Shamir, Ronen., 1996. "Suspended in space: Bedouins under the law of Israel". *Law and Society Review*, pp.231-257.

6. פיקוח והממד האנכי

Foucault, Michel, 1975. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. NY: Vintage Books.

Chamayou, Gregoire, 2015. *Drone theory*. Penguin UK.

Klauser, Fransisco 2016. *Surveillance and Space*. SAGE.

7. קולוניאליזם ופוסטקולוניאליזם

Davis, Mike, 2006. *Planet of Slums*. London and NY: Verso

Landman, Karina, 2006. "Privatising public space in post-apartheid South African cities through neighbourhood enclosures". *GeoJournal* 66, 133-146.

פאנון, פרנץ, 2006. **מקוללים עלי אדמות**. תל אביב: בבל. עמ' 107-43.

8. מגדר וגוף

Kanes Weisman, Leslie, 2000. "Women's environmental rights: a manifesto". Rendell, Jane, Barbara Penner and Iain Borden (eds.), *Gender, Space, Architecture*. London: Routledge, 1-6.

Hubbard, Phil, 2005. "Women outdoors: destabilizing the public/private dichotomy". Nelson, Lise and Joni Seager (eds.) *A Companion to Feminist Geography*, pp. 322-333.

פנסטר, טובי, 2006. "הזכות לעיר וחיי היומיום הממוגדרים". **מכאן** 1: 42-33

9. התנגדות של יומיום

דה-סרטו, מישל, 2012. **המצאת היומיום**. תל אביב: רסלינג, עמ' 267-205.

Bayat, Asef, 2000. From Dangerous Classes' to Quiet Rebels' Politics of the Urban Subaltern in the Global South. *International sociology*, 15(3), pp.533-557.

10. מרחב ציבורי והזכות לעיר

Arendt, Hanna, 1958. *The Human Condition*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 188-207; 230-236.

Dikec Mustafa, 2007. "Revolting Geographies: Urban Unrest in France." *Geography Compass* 1(5), 1190-1206

Lefebvre, Henri, 1996. "The right to the city". *Writing on Cities*. Oxford: Blackwell, pp. 63-181.

Purcell, Mark, 2014. "Possible worlds: Henri Lefebvre and the right to the city". *Journal of Urban Affairs*, 36(1), pp.141-154.

11. הפוליטיקה של התנועה

Cresswell, Tim, 2010. Towards a politics of mobility. *Environment and planning D: society and space*, 28(1), pp.17-31.

הנדל, אריאל, 2013. "תנועה". חתוקה, טלי וטובי פנסטר (עורכות), **המתכננים: השיח התכנוני בישראל לאן? תל אביב: רסלינג**, עמ' 249-262.

12. בתים והפוליטיקה של המרחב הפרטי

Waldron, Jeremy, 1991. "Homelessness and the Issue of Freedom." *UCLA Law Review* 39, 295-324

בנימין, שלומית, 2012. "חסרות בית". הנדל, אריאל ואחרים (עורכים), **קריאת המחאה: לקסיקון פוליטי**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 117-126.

גן מור, גיל, 2012. "דיור". הנדל, אריאל ואחרים (עורכים), **קריאת המחאה: לקסיקון פוליטי**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 65-71.

13. מהו צדק מרחבי?

Brown, Nicholas et. al. 2007. "What Makes Justice Spatial? What Makes Spaces Just? Three Interviews on the Concept of Spatial Justice". *Critical Planning*. 7-28.

בן-שמש, יעקב. (2003). "שפה מקומית ושפה לאומית: בג"ץ עדאלה על שילוט עירוני". **תיאוריה וביקורת** 22. עמ' 199-204.